

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΛΥΡΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΡΓΑΝΟΠΟΙΟ ΜΑΝΩΛΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Η επιλογή του καλού και σωστά κομμένου ξύλου αρχικά για το σκάφος της λύρας (τα ξύλα πρέπει να είναι πάρα πολύ παλιά που συνήθως στη Κρήτη βρίσκουμε από παλιά σπίτια χτισμένα επί Τουρκοκρατίας. Αν δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα, τότε χρησιμοποιούμε ξύλο που είναι τουλάχιστον μια πενταετία κομμένο και την κατάλληλη εποχή π.χ η λίγωση του Γενάρη είναι η καλύτερη εποχή για κόψιμο ξύλων).

Η επιλογή του ξύλου για το καπάκι είναι από τα πιο σημαντικά κομμάτια στη κατασκευή όχι μόνο της λύρας αλλά γενικά των οργάνων. Το καπάκι λειτουργεί σαν ηχείο στο όργανο και το σκάφος σαν αντιηχείο. Χρησιμοποιούμε ξύλα ρητινώδη (όρεγκον-κυπαρίσσι-έλατο-κατράνι-κέδρο λιβάνου...τα δύο τελευταία τα χρησιμοποιούμε περισσότερο στη Κρήτη καθώς αποδίδουν ένα ιδιαίτερο ηχόχρωμα) και όσο μπορούμε παλαιότερα.

Άλλο βασικό σημείο στην κατασκευή, είναι το σωστό σκάψιμο των ξύλων ώστε να έρθουν στο επιθυμητό πάχος. Ενδεικνυόμενο πάχος για το σκάφος 3mm και για το καπάκι 2mm, ίσως και λιγότερο κάποιες φορές.

Μεγάλη προσοχή θέλει το σκάψιμο του καπακιού, ώστε το πάχος να είναι ομοιόμορφο σε όλο το εύρος και η δημιουργία του καμαριού στο καπάκι. Καμάρι είναι το κεντρικό σημείο του καπακιού που είναι ανάμεσα στις δυο τρύπες (μάτια) και πάει από τη μία άκρη μέχρι την άλλη καθ' ύψος. Πρέπει να είναι σωστά δουλεμένο, στο πάχος του πάντοτε κατά προτίμηση τριγωνικά φτιαγμένο ώστε να μην είναι πολύ χοντρό, αλλά να αντέχει και τις μελλοντικές πιέσεις από τις χορδές της λύρας και έτσι να μην "κάτσει" το καπάκι.

Η κόλλα που θα μπει μεταξύ καπακιού και σκάφους. Παλαιότερα ήταν ευρέως διαδεδομένη η ψαρόκολλα, τώρα όμως τείνει να αντικατασταθεί από τις νέες ξυλόκολλες.

Μεγάλη σημασία στο αποτέλεσμα παίζουν το μήκος, το πλάτος και το πάχος του ξύλου του σκάφους, 55-μήκος, 21-πλάτος, 5-πάχος (cm).

Επιθυμητά μήκη για το καπάκι 28-μήκος, 21-πλάτος, 1,3-πάχος (cm).

Για το καπάκι, καλό είναι να επιλέξουμε ένα κομμάτι ξύλο 28x11cm και πάχος 3cm, το οποίο να έχει όσο το δυνατόν πιο στενά και ομοιόμορφα νερά. Το κόβουμε με τη κορδέλα κατά πάχος και κολλάμε τα δύο κομμάτια μεταξύ τους. Με αυτό τον τρόπο έχουμε ομοιόμορφα νερά και από τα δύο μέρη.

Με λίγα λόγια, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι σε ένα σωστό όργανο το καπάκι πρέπει πάντα να είναι δύο κομμάτια. Όταν έχουμε σκάψει καπάκι και σκάφος τα κολλάμε μεταξύ τους και στη συνέχεια προχωράμε στις λεπτομέρειες και στο φινιρίσμα του οργάνου. Δηλαδή το πέρασμα της λύρας με γομαλάκα (φυτικό βερνίκι) ένα βασικό σημείο της κατασκευής γιατί έχει επιρροή στον ήχο. Ακολουθεί το κόλλημα της ταστιερας (γλώσσα) και μετά προχωράμε στη τοποθέτηση χορδοδέτη, χορδοστάτη, καβαλάρη, ψυχή, κλειδιά. Έπειτα βάζουμε τις χορδές και το όργανο είναι έτοιμο.